

ZÁVĚR

Rozhodčí řízení má dlouhou historii a například pojem rozhodčí smlouva pochází již z éry starověkého Říma. Na území dnešní České republiky existují podrobné záznamy o rozhodčím řízení již ze 13. století.

Rozhodčí řízení je mimosoudní (alternativní) formou rozhodování majetkových sporů mezi stranami příslušného právního vztahu, kdy sporné strany svolí k tomu (zpravidla na základě rozhodčí smlouvy či rozhodčí doložky), aby takový jejich spor byl rozhodnut třetí (neutrální a nestrannou) osobou, tj. rozhodcem (rozhodci) ad hoc či stálým rozhodčím soudem. Výsledkem činnosti rozhodce (stálého rozhodčího soudu) je pak zpravidla rozhodčí nález, jež je postaven na roveň rozsudku (usnesení) obecného soudu, tedy stát rozhodčí nález plně uznává a garantuje i jeho vykonatelnost.

Rozhodčí řízení je ideálním způsobem řešení především obchodních majetkových sporů mezi podnikatelskými subjekty (zpravidla mezinárodních obchodních sporů), ale předmětem rozhodčího řízení mohou být i majetkové spory neobchodní povahy. Platí přitom, že se musí jednat o majetkové spory, k jejichž projednání by jinak byla dána pravomoc soudu (soudní jurisdikce je derogována na základě svobodného rozhodnutí stran zpravidla ve formě rozhodčí smlouvy či rozhodčí doložky) a další podmínkou u nás je to, že sporné strany mohou o předmětu takového sporu uzavřít smír (to vše s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí, sporů vyvolaných prohlášením konkursu a vyrovnání či nově také sporů vyvolaných insolvenčním řízením a

dále v rozhodčím řízení nelze rozhodovat ani spory veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízení zřízených podle zvláštního zákona). Možné je podle mého názoru při splnění dalších nezbytných podmínek rozhodčí řízení i pro rozhodování tzv. spotřebitelských sporů, u nichž je však nutno připustit potřebu zvýšené ochrany spotřebitele, jako je tomu například v sousedním Rakousku.

Základem mezinárodní právní úpravy rozhodčího řízení je v první řadě Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958, jejímiž signatáři je zhruba 140 států, což velmi usnadňuje vzájemnou uznatelnost a vykonatelnost rozhodčích nálezů ve všech těchto státech. Velký dopad a značnou autoritu má i tzv. Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži (UNCITRAL Model Law of International Commercial Arbitration), doporučený členským zemím Valným shromážděním OSN v roce 1985, který se stal jedním z hlavních koncepčních pilířů moderních vnitrostátních právních úprav rozhodčího řízení (to platí i o našem zákoně o rozhodčím řízení). Významná je i Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1961.

Jako určitý nedostatek lze považovat neexistenci jednotné právní úpravy rozhodčího řízení v rámci Evropské unie, což by bylo vhodné realizovat nejlépe formou směrnice (obdobně jako je tomu například u připravované Evropské směrnice o mediaci), aby tak došlo k větší evropské harmonizaci rozhodčího řízení. Dalším nedostatkem je i to, že rozhodci a stále rozhodčí soudy mají velmi omezený přístup k Soudnímu dvoru, pokud jde o tzv. řízení o předběžné otázce ve smyslu čl. 234 Smlouvy o založení Evropských společenství. Je-li rozhodčí řízení v podstatě zvláštní

delegovanou realizací státní (veřejné) moci prostřednictvím soukromých subjektů (rozhodců a stálých rozhodčích soudů), bylo by žádoucí, aby evropské státy více podpořily a právně zakotvily přístup rozhodců a především stálých rozhodčích soudů k Soudnímu dvoru v rámci zmíněného řízení o předběžné otázce.

Vnitrostátní právní úpravu rozhodčího řízení v České republice představuje především zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů v platném znění. Jako výraz posilování významu rozhodčího řízení a jeho úplného právního vyrovnání se standardnímu občanskému soudnímu řízení by jistě stálo v úvahách *de lege ferenda* za to, zabývat se možností zařazení právní úpravy rozhodčího řízení do zcela nového občanského soudního řádu, o jehož přípravě se často hovoří. I zde by pak mohlo být využito zahraničních zkušeností a vycházet přitom například z právní úpravy rakouské či německé, jež je nám blízká.

Stálé (institucionalizované) rozhodčí soudy mohou být zřízeny pouze na základě zákona. Nejvýznamnějším a nejznámějším stálým rozhodčím soudem v České republice je Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a při Agrární komoře ČR, jež má velmi dobré jméno i v zahraničí a to i pro své moderní metody při řešení sporů v rozhodčím řízení (zcela běžně je například u tohoto rozhodčího soudu realizováno již přinejmenším od roku 2004 rozhodčí řízení ve formě on-line atd.). Protože zejména někteří rozhodci ad hoc svými neuváženými postupy a kroky význam rozhodčího řízení a jeho pověst u laické veřejnosti spíše poškozují (dochází dokonce ke zneužívání rozhodčího řízení a k uskutečňování nejrůznějších soukromých zájmů prostřednictvím rozhodčího řízení), je vhodné uvažovat do budoucna

i o tom, zda by nebylo lepší zavést oficiální pravidelně aktualizovaný registr těchto rozhodců (nejlépe v rámci Ministerstva spravedlnosti ČR) a také je podle mého názoru třeba více se zabývat kvalifikačními a ostatními předpoklady pro výkon funkce rozhodce.

Závěrem lze shrnout, že k hlavním výhodám rozhodčího řízení oproti řízením před obecnými soudy patří především rychlost (v rozhodčím řízení je rozhodnuto zpravidla v řádu měsíců, řízení před obecnými soudy však mnohdy probíhají i několik let), jednoinstančnost, neformálnost (či lépe menší formálnost), nižší nákladnost, neveřejnost (také povinnost mlčenlivosti rozhodců garantuje zákon o rozhodčím řízení) a především již zmiňovaná snadná vykonatelnost rozhodčích nálezů a to zejména i v zahraničí.

Rozhodčí řízení v průběhu času doznalo velkých změn. Jeho základní koncepce se však dochovala a přetrvává až do současné doby, kdy rozhodčí řízení nejen ve světě, ale i u nás zažívá velký rozmach. Jsem přesvědčen o tom, že pokud bude věnována dostatečná pozornost zejména slabším místům rozhodčího řízení u nás, jak o nich bylo hovořeno v této práci a jestliže dojde v brzké době k jejich korekci (například i ve shora naznačeném a navrhovaném směru), není třeba mít žádné obavy o budoucnost rozhodčího řízení v České republice.